

**НАЦИОНАЛЕН ВОЕНЕН УНИВЕРСИТЕТ
"ВАСИЛ ЛЕВСКИ"**

СБОРНИК

**ДОКЛАДИ ОТ ГОДИШНА
УНИВЕРСИТЕТСКА НАУЧНА
КОНФЕРЕНЦИЯ**

28-29 май 2020 година

Том 1

**Научно направление
"ПЕДАГОГИЧЕСКИ И
ХУМАНИТАРНИ НАУКИ"**

**Издателски комплекс
2020 година**

СЪДЪРЖАНИЕ:

1. Анастас Ангелов Френската експедиция в Добруджа по време на Кримската война	9 стр.
2. Татяна Иванова Сбъднатото пророчество на Оруел	40 стр.
3. Свилен Спасов Новите биотехнологии – нова възможност за реализирането на евгенични утопии	50 стр.
4. Свилен Спасов Пандемията COVID-19 – някои етични аспекти или <i>Hello, Homo cyberneticus!</i>	62 стр.
5. Shkëlqim Xeka, Arjana Muçaj, Iglj Muçaj Мотивиране на учителите на работното място	68 стр.
6. Дончо Иванов Ценности и/или интереси?	74 стр.
7. Дончо Иванов Семиотиката – между битието и съзнанието	78 стр.
8. Дончо Иванов Великият архитект и екзарх Стефан I – за душата и науката	89 стр.
9. Катя Стоянова Опитната работа на учителя	96 стр.
10. Недялко Колев Военното обучение в средните училищата – нагласи, приемственост, възможности	103 стр.
11. Недялко Колев Релевантното партньорство между учители и родители, фактор на доверие в образователната институция	113 стр.
12. Недялко Колев Стимулирането като метод за привличане, задържане и развитие на човешките ресурси в образователните институции	119 стр.
13. Мирко Робов Обработка на желязо в ранните десетилетия на столична Трапезница	132 стр.
14. Евгения Михайлова Функции на наблюдението в практическото обучение на студентите от педагогическите специалности	153 стр.
15. Калояна Крумова-Цончева Експериментална методика за преодоляване на наднорменото тегло и укрепване на детския организъм	158 стр.

- (предварителен експеримент)
16. **Калояна Крумова-Цончева**
Експериментална методика за преодоляване на наднорменото тегло и укрепване на детския организъм (основен експеримент) 165 стр.
17. **Бранимир Маринов**
Ефективност на профилираното обучение по физическо възпитание и спорт във ВТУ 172 стр.
18. **Бранимир Маринов**
Организация и перспективи на профилираното обучение по физическо възпитание и спорт във ВТУ 177 стр.
19. **Румяна Гьорева**
Дигиталните компетентности на учителите и учениците в полза на образователния процес в училище 182 стр.
20. **Димитрина Хамзе**
Интеграционизмът в творчеството на Цветан Тодоров 193 стр.
21. **Димитрина Хамзе**
Функционалният резерв на бащата в творчеството на Бруно Шулиц 206 стр.
22. **Димитрина Хамзе**
Оценъчни рефлексии в зоната на мъжко-женските отношения (с примери от полската паремология) 231 стр.
23. **Мирослава Митева-Тенева**
Възрастови особености на 6-8-годишните деца и осъществяването на пропедевтиката на четене с разбиране 245 стр.
24. **Мирослава Митева-Тенева**
Родителите в помощ на 6-8-годишните деца при подготовката им за четене с разбиране 256 стр.
25. **Екатерина Петкова**
Литературното образование в осми клас – между реално и виртуално 267 стр.
26. **Милена Георгиева**
Образите на апостола Панайот Волов в творчеството на Иван Вазов и Пенчо Славейков 276 стр.
27. **Милена Георгиева**
Възгледи на възрожденския педагог Тодор Икономов за образованието, обучението и учебниците 285 стр.
28. **Милена Георгиева**
За средното и висше образование във Византия (425-1453 г.) 299 стр.

ФРЕНСКАТА ЕКСПЕДИЦИЯ В ДОБРУДЖА ПО ВРЕМЕ НА КРИМСКАТА ВОЙНА

Анастас Ангелов

THE FRENCH EXPEDITION IN DOBRUDJA DURING THE CRIMEAN WAR

Anastas Angelov

Abstract: On July 19, 1854, during the Crimean War (1853-1856), the commanders of the First, Second and Third Infantry Divisions, at camps near Varna, were ordered by Marshal St. Arnaud to support the expedition to Dobrudzha of the 3,000th Bashibozuks Cavalry, commanded by Brigadier General Yusuf (Joseph Vantini). The Bashibozuks, called „Spahis d'Orient”, together with the 1st Infantry Division, then under the command of Brigadier General Espinas, were to push the rest of the Russian units near Badabag, Isakcha and Tulcea beyond the Danube under the command of Lieutenant General Ushakov.

During the expedition in Dobrudzha (21/22 July – 7/20 August), General Yusuf's bashibozuks and the 1st Infantry Division reached the village of Corbu, where they were struck by cholera. The disease is highly lethal. The 1st Infantry Division lost 41 officers and 1,995 soldiers, General Yusuf's bashibozuks – 200 (no accurate data). 44 out of the 80 French officers, sergeants and corporals commanding the Bashibozuks, remained forever in Dobrudzha – due to cholera. On August 15, 1854, by order of Marshal Saint-Arnaud, the „Spahis d'Orient” were disbanded and the Bashibozuks left Varna.

Keywords: Dobrudzha, Crimean War, Varna, Constance, Marshal Saint-Arnaud, Lieutenant General Ushakov, Brigadier General Espinasse, Brigadier General Yusuf, Bashibozuks, Zouaves, cholera.

► *Maréchal Armand-Jacques Leroy de Saint-Arnaud.*
Маршал Арман Жак Леруа дьо Сент-Арно – командир на френската експедиционна армия.

На 19 юли 1854 г. по време на Кримската война (1853-1856 г.) командирите на Първа, Втора и Трета пехотна дивизия, на лагери край Варна,

Литература:

- Костова, П. Семейно възпитание. В. Търново, 1997 г.
- Тодорова, С. Някои аспекти в изграждане на позитивна комуникация между учителя и родителя сп. „Образование”, 2014, бр.6, с. 89-97.
- Тодорова, С. Повишаване на мотивацията на учениците в процеса на обучение чрез формиращо оценяване, Научна конференция TechCo-Lovsch 2019, сборник доклади, Том II, Университетско издателство” Васил Априлов” Габрово, с. 31-36.
- Hundeide, K.. International Child Development Programmes, www.icdp.info
- Ryan, R. And Deci, E. (2000) Self-determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development and well – being. American Psychologist, 55, str. (68-78)

Мирослава Петкова Митева-Тенева.
ОУ “Д-р Иван Селимински” - гр. Сливен, ул. “Драгоман” № 1
e-mail: mirka78@abv.bg GSM 0889448443

ЛИТЕРАТУРНОТО ОБРАЗОВАНИЕ В ОСМИ КЛАС – МЕЖДУ РЕАЛНО И ВИРТУАЛНО

Екатерина Петкова

LITERARY EDUCATION IN EIGHTH CLASS - BETWEEN REAL AND VIRTUAL

Ekaterina Petkova

Abstract: This paper discusses key aspects of literary education in today's eighth grade. Focused on current educational settings, the research perspective highlights the functionality of digital technologies in the modern pedagogical field. Characteristics of the inverted classroom method - a specific expression of innovation in education - are discussed. Ideas for its application in literary pragmatics are presented.

Key words: literature curriculum, eighth grade, digital technologies, literary education discourse

Динамиката на XXI век и непрекъснатите трансформации, на които е подложено „световното рисково общество“, рефлектират по един или друг начин върху развитието на образователната сфера. Поради това и въпреки устойчивата си по традиция социална същност, днешното образование се отличава с настойчив педагогически говор за иновации и иновативни образователни технологии. Изправен пред предизвикателствата на постмодерното настояще, съвременният учител търси и прилага гъвкави, релевантни на случващото се в заобикалящата го реалност, педагогически стратегии и методически модели.

Настоящият изследователски ракурс, насочен именно към тях, опитва да аргументира научноприложната им стойност за литературнообразователния дискурс в осми клас – класът, с който се поставя началото на гимназиалната образователна степен, съгласно действащия Закон за предучилищното и училищното образование (МОН 2015).

„Репертоарът“ на преподаваното по литература в осми клас, неговата структура и съдържание, са регламентирани в образователната програма.

Учебната програма по литература за осми клас влиза в сила от учебната 2017-2018 г. и включва като учебно съдържание емблематични

творения на художествената словесност от епохите Античност, Средновековие и Ренесанс (така са озаглавени и трите раздела, включени в програмата). Диференцирани в съответствие с видовете компетентности (знания, умения и отношения) очакваните резултати биват социокултурни, литературни и комуникативни. (По-подробно виж в МОН 2016)

Програмата е показателна за образователната идея – „снетите“ Държавни образователни стандарти (ДОС) са прицелени в допълването и надграждането на знанията, уменията и отношенията, формирани в прогимназиален етап. Казаното се потвърждава и от съотнасянето на раздел „Античност“ с образователната програма за пети клас – новото образователно равнище позволява емпиричните знания за трите модела на словесността вече да се осмислят; да се разбере континуитетът на мита, фолклора и литературата (обусловен от същността им) и оцени тяхната роля за развитието на европейския културен и литературен процес. Следователно вече познатото, усвоеното се допълва от включеното учебно съдържание, а надграждането на достигнатите знания и умения, се осъществява чрез контекстуалния прочит. Което ще рече, че за да се осъществи адекватна комуникация с текста, прочитът на предвидените за изучаване произведения от българската средновековна и европейските литератури, трябва да е положен в съответния дискурс (исторически, обществено-политически, социокултурен, философски и пр.) не само на епохата на създаването, но и на разчитането им.

Формирането на социокултурните компетентности предполага осмислянето на посланията на творбите, респ. на възпелените в тях ценностни представи за света и човека, да е съобразено с множеството литературни и извънлитературни факти, битувачи в епохата на текстопораждането, както и с приноса на автора и неговото творчество за културния/ литературния процес. А това означава, че изграждането на социокултурните компетентности се гради на познанията на осмекласниците за хуманитарните човешки ценности и универсалната им значимост, надмогнала границите на отделните епохи.

Изграждането на литературните компетентности се базира на пространния хронологичен и жанрово-тематичен обхват на текстовете от Античността, Средновековието и Ренесанса. Предвиденото изучаване на литератури, включващи жанрови модели, с които учениците се срещат за пръв път (древногръцки епос, лирика, трагедия; средновековни поетически и прозаически жанрове), изисква не само теоретичното им опознаване, но и разчитане на проявленията им в литературното произведение. Подобен прочит предполага систематизиране на знанията за строежа и функционирането на художествената творба, задълбочаване на интерпретативните подходи към текста и свободно боравене със специфичната литературоведска терминология. Постигането на

литературнообразователните цели включва познаване на особеностите на естетическите конвенции (литературни направления, динамика и статика на жанра), определящи тогавашните представи за литературна художественост, както и на промените, които търпят в литературния развой; което от своя страна води и до разширяване/ задълбочаване на литературнотеоретичните познания. Това обуславя и прочитът/ разчитането на текста да се осъществява в диахронен и синхронен план, в „динамиката на „отвореното“ и „затвореното“ четене“, за да се премахне „граничното напрежение“ и се постигне „сближаване на хоризонта на текста и на хоризонта на читателя“. (Атанасов, Тодорова, Велчев 2001)

Казаното дотук поставя пред сериозно изпитание професионализма на учителя, ето защо литературнообразователната стратегия, трябва да е съобразена както с познавателното равнище на ученика в осми клас, така и с неговите възрастови и психологически особености.

Възрастови и психологически особености на осмекласниците:

Според съвременните изследователи днешните осмекласници принадлежат към т. нар. „поколение Z“ (родените през периода 1995 – 2010 г.). В публикацията на М. Гърмидолова „Съвременни стратегии за обучението на учениците от четвъртото поколение“ са изведени специфичните особености на поколението Z, обобщени в следния вид: „Да, новото поколение е израснало (и расте) с интернет, видеонгри, Фейсбук, Скайп, MTV, iPod-ите, мобилните телефони, дистанционните устройства. Вниманието му е насочено към социалните мрежи, музиката, видеото, телевизионните програми, игрите. Съвременните технологии имат огромно влияние върху Z поколението, както върху никое друго преди това. Z поколението наистина ги обожава и поради това погледът му към света е различен от нашия.“ (Гърмидолова 2016). Авторката отбелязва, че ги наричат още „децата на хилядолетието; четвърто поколение; деца-трофеи; дигитални деца; поколение dot.com...“ и мн.др. Етимологията на техните „наименования“ подсказва наложената промяна в отношенията „учител – ученик“, обусловена от разбиранята на конективизма (теорията за процеса на обучение в информационната сфера). На мястото на вездесълцата и всезнаеща по традиция фигура на учителя, застава „експертът-помощник“, „настойникът“, „партньорът“, чиито основни задачи са да филтрира информацията и да координира учебния процес. За да провокира любознателност у учениците, учителят трябва непрекъснато да обновява образователната информация, да я отразява, да повишава професионалната си квалификация, да усъвършенства уменията си за работа с електронните технологии. Работата по проекти и съвместните изследователски дейности са част от тезисните постановки на конективизма за „открито образование“. Подобни стратегии предполагат използването на „технологии за дистанционно обучение; обсъждане в

социалните мрежи“, като субектите на педагогическия дискурс (ученик-учител) са в позицията на равностойни партньори, които непрекъснато обменят познания и споделят опит. (По-подробно виж в Гърмидолова 2016).

Изхождайки от нормативната и поднормативна база, свързана с литературното образование на осмокласниците, както и от техните специфични възрастови и психологически особености, считаме, че целта на съвременното литературно образование – „създаването на литературнообразована личност“ (Йовева 2018: 20) – става постижима, когато в литературнообразователния дискурс е проециран конструктивисткият образователен дизайн. Подобна проекция се постига чрез приложението на редица иновативни образователни методи и техники, сред които особено актуалният напоследък „метод на обрънатата класна стая“.

Популярните описания на метода „обрънатата класна стая“ го определят като учебна среда, в която това, което преди учениците са извършвали извън клас, под формата на домашна работа, сега го вършат в учебния час; а това, което преди е било преобладаваща дейност в класната стая, сега се извършва самостоятелно въкъщи. Подобна методическа стратегия „преобръща“ представите за провеждане на учебен час.

Методът е пространно разгледан в издаденото през 2018 г. Учебно ръководство. Макар и написано за обучението на възрастни, ръководството представя характерните особености на метода „обрънатата класна стая“, подлежащи на адаптация при литературното обучение на учениците в гимназиален етап. В потвърждение на казаното е и даденото определение на метода „обрънатата класна стая“: „модел, ориентиран към обучаващия се, чрез който е възможно да се изследват по-задълбочено теми и да се създават по-значими възможности за обучение по време на обучението в час...“ (Учебно ръководство 2018)

Авторите на ръководството конципират тези, обобщаващи постановки за обрънатата класна стая на съвременни учени като Honeycutt (2014), Bonwell and Eison (1991), Brame (2013), Dr. Jeremy F. Strayer (2012) и др. Обрънатата класна стая дава възможност учебното съдържание да се представя в различни форми (видео уроци, задания, тестове за себеоценка, онлайн дискусии, четене на текст по роли и мн.др.), като целта на „обръщането“ е да се провокира „познавателното и изследователско любопитство на ученика“ (Н. Георгиев). Обрънатото обучение се фокусира върху удовлетворяването на индивидуалните потребности на ученика чрез ясен набор от правила, различни от установената методология, и обобщени в следните четири стълба на обрънатата класна стая (Hamdan, McKnight & Arfstrom, 2013, цит. по Учебно ръководство 2018): **гъвкава среда, култура на учене, планирано съдържание и професионален учител.**

Представените четири стълба са необходимите опори за обрънатото обучение, разчитащо на видео минилекции и подкасти, част от по-широка рамка от последователни учебни дейности, преминаващи през четири експериментални учебни фази.

По обективни причини е невъзможно, а и едва ли е необходимо, да бъде разгледано приложението на метода при изучаването на всички автори и произведения, включени в учебната програма за осми клас. За целта на настоящата разработка са обгледани инвариантният модел на урок за нови знания на тема „Особености на драматичното действие в старогръцката трагедия „Антигона“ (Софокъл), представен в книга за учителя по литература за осми клас (Протохристова, К и колектив 2017а: 42-47) и урочните теми (за нови знания и за упражнения), визиращи същата проблематика, в електронната версия на учебника по литература за осми клас (Протохристова и колектив 2017 б: 77 – 91). Двата урока (за нови знания и за упражнения) са репрезентирани във фазите на метода „обрънатата класна стая“, изложени в статията на Jackie Gerstein и описани в уебсайта „User Generated Education“ (Цит. по Учебно ръководство 2018).

А) Въвличане на базата на опита: Дейности.

За да бъде пълноценно обучението от разстояние изисква комбинацията на синхронни дейности (срещи лице в лице), които протичат най-вече в урока за упражнение; и асинхронни дейности, свързани предимно с урока за нови знания, изискващ самостоятелното изпълнение/решение (въкъщи) на редица задачи. Разбира се, неслучайно един от опорните стълбове на „обрънатата класна стая“ е гъвкава учебна среда – деленето на видовете уроци (за нови знания и за упражнения) е условно поначало – в зависимост от преобладаващата непозната информация, тъй като няма в чист вид само „нова“ информация (виж Йовева 2008); освен това учителят провежда индивидуални онлайн консултации с учениците (срещи лице в лице), свързани най-вече с урока за нови знания.

Онлайн часът по литература започва с въвеждаща беседа, актуализираща опорни знания (прим. въпроси виж в Книга за учителя, с. 43). Част от него (от часа, в който се провежда урок за упражнение) е и коментарът на самостоятелно изпълнените (въкъщи) и представени на вниманието на аудиторията задачи от типа: кратки презентации, представящи Тиванския митологичен цикъл, биографични сведения за старогръцкия класик, респ. и за отличителните особености на времето, в което живее Софокъл, творческата история на трагедията „Антигона“ и др.; видеозапис на ролева игра – прим. прочит по роли на текста на трагедията (необходимата информация и видеоматериали учениците могат да почерпят от електронната версия на учебника, както и от посочени от учителя интернет източници). Това е фазата, в която учениците поставят въпроси, свързани с техните интереси или затруднения по отношение на

изучаваната проблематика; както и работят по групи, отговаряйки устно на въпроси и задачи, поставени в учебника (с.90 – 91); провеждат дискусии, свързани със съответната проблематика и т.н. С какви и с колко от задачите учениците могат да се справят (вкл. и предварително поставените за самостоятелно изпълнение въъци), преценява учителят, съобразявайки се със специфичните познавателни възможности на аудиторията.

Факт е, че се иницира поредица от дейности, в които активната фигура е на ученика.

Б) Концептуална рамка: Какво

Тя се създава в урока за нови знания, който протича в „самостоятелна форма“. Учениците се запознават сами с рубриците *Авторът, Литература и История, Произведението, Сюжетът, Жанрът, Героите, Композицията, Темы и мотиви* от електронната версия на учебника и отговарят писмено на въпросите след урочната статия (Протохристова и колектив 2017 б, с. 85 – 89). Новата информация може да бъде поднесена и чрез прочит на урока от учителя – аудиозапис, подкрепен с кратки видеоклипове или мултимедийни презентации, онагледяващи съответните рубрики в електронния учебник. Неограниченият достъп на учения до учебната материя, и най-вече до тази част от нея, която е провокирала интереса му или не е добре запаметена/ достатъчно разбрана, е едно от големите предимства на асинхронното учене – предоставя възможност учебното време да съответства на нуждите на осмокласника.

В) Създаване на съдържание: Какво от това?

Тази фаза е конципирана в осмисляне на цялостно получената информация (от синхронното и асинхронното учене). Учениците затвърждават своите компетентности, като отговарят писмено на въпроси, подбрани от учителя (въпросите виж в Протохристова и колектив 2017 б, с. 90 – 91) и попълват онлайн тест. Дейностите се изпълняват самостоятелно въъци, а се проверяват от учителя. Така се овъзможностява проверката на резултатите, като по препоръка на експертите тестовете би трябвало да са насочени към по-високи нива по Таксономията на Блум – оценка, приложение, синтез.

Г) Демонстрация и приложение: Какво следва

Наименованието на фазата подсказва, че в нея се включват дейности, чрез които учениците разкриват своите умения за житейско приложение на формираните литературнообразователни компетентности, в което е и смисълът на тяхното образование. Това, според изследователите, е в съответствие с най-високото ниво на обучение в рамките на Ревизираната Таксономия на Bloom за учене – Създаване. Препоръчва се да се осъществява в присъствена форма чрез работа по групи, за да може учителят да подпомага дейностите на учениците и насочва подбора на работния инструментариум. Ако хорариумът часове не позволява

присъствена форма, учителят дава съответните насоки и възлага съответните дейности за домашна работа. Обичайно се възлага работа по проект – самостоятелно изпълнени от всяка група изследователски задачи, демонстрирани впоследствие във виртуалната класна стая. Задачите, решението на които изисква подбор, извличане и обработване (според критерии, представени от учителя) на информация от различни източници, могат да насочват към интерпретации на мита за Едип в европейското изкуство; проект за драматизация на трагедията „Антигона“; проект за промяна на финала на драмата в съответствие с изискванията на комедийния жанр и др.

„Обърната класна стая“ е метод, който може да бъде моделиран по различен начин, в зависимост от достигнатото познавателното равнище на учениците и квалификацията на учителите.

Като подходящи за литературнообразователния дискурс в осми клас можем да посочим следните модели:

Стандартна обърната класна стая:

Самостоятелно изпълнение на възложената „домашна работа“ – гледане на видео минилекции и прочит на новата урочна информация в електронната версия на учебника по литература за осми клас.

Дискусионно-ориентирана обърната класна стая:

Обучителите препоръчват за гледане видеоклипове с минилекции, мултимедийни презентации, видеоклипове, буктрейлъри в YouTube и други електронни ресурси, свързани с изучаваната тема. След това се отделя време за онлайн дискутиране на изучаваната проблематика (прим. теми за дискусия: „Писаните или неписаните закони – дилемата на „тирана“ за всички времена.“, „Трябва ли законите да съществуват за хората, или хората трябва да съществуват за тях?“ и т.н.).

„Фалшива“ обърната класна стая:

Моделът намира приложение в синхронното обучение, при работа с ученици, чисто познавателно равнище не позволява самостоятелно овладяване на урочната информация, както и (самостоятелно) изпълнение на възложените изследователски задачи. Учениците се запознават с обучителните видеоклипове в клас, като им се предоставя възможност да ги преглеждат със собствено темпо. През това време учителят насочва вниманието си към достиженията и слабостите на отделния ученик, предлагайки индивидуална подкрепа.

Обърната класна стая по групи:

Моделът насърчава учениците да споделят своите знания; да се учат един от друг. Учебният час започва по „традиция“ с учебни видеоклипове и с други споделени учебни ресурси. Промяната настъпва при самостоятелното изпълнение на задачи, решението на които се свързва с работа по групи. Този формат мотивира учениците да работят в екип и

стимулира тяхната активност.

Виртуална обръната класна стая:

Тя е най-често прилаганият модел. Виртуалната обръната класна стая предлага достъп до учебни видеоклипове и текстове; поставят се задачи за изпълнение; коментират се съответните резултати и се поставят оценки, като се използват различни сайтове и онлайн платформи за обучение (Прознание, Уча. се, ZOOM и др.). Предоставят се възможности за индивидуални консултации на всеки ученик след предварително уговорена среща.

Обръщане на ролите:

Авторите на метода настояват учебният видеоклип, създаден за целите на обрънатата класна стая, да започва, но да не свършва с учителя. Това предполага учениците да демонстрират своите компетентности, като използвайки видеоклипа, се включат в ролевата игра „научи своя учител“; или подготвят свои видеоклипове, свързани с овладяването на съответната литературна проблематика.

(7 Unique Flipped Classroom Models -- Which is Right for You?, 2016; цит. по Учебно ръководство 2018).

Методът „обръната класна стая“ се оказва изключително подходящ за образователното ни настояще, тъй като отговаря както на обществените предпоставки, така и на нагласите и потребностите на съвременното „нет поколение“. Неговата симбиоза с други иновативни методи и техники, намиращи своето приложение не само във виртуалната, а и в „реалната“ класна стая, функционализира критическото мислене, стимулира проактивността на осмокласника (и въобще на ученика) и в крайна сметка възможността пълноценното осъществяване на литературнообразователния дискурс.

Литература

- Атанасов, Тодорова, Велчев (2001) Атанасов, В., Тодорова, С., Велчев, И. Литература 8. Клас по новата учебна програма. София: ИК „Кръгзор“, 2001.
- Закон (2020) ЗАКОН за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание от 13 март 2020 г. // ДВ, бр. 28, от дата 24.3.2020 г. Официален раздел / НАРОДНО СЪБРАНИЕ.
- Йовева, Р. (2008) Методика на литературното образование. Трето, преработено и допълнено издание. Шумен: Университетско издателство „Епископ Константин Преславски“.
- Маринова, С. (2015) Улрих Бек: диагностика на настоящето в перспективата на бъдещето. // <https://www.marginalia.bg/analizi/ulrih-bek-diagnostika-na->

[nastoyasheteto-v-perspektivata-na-badeshteto/](#) (20.04.2020)

• МОН (2015) Закон за предучилищното и училищното образование. // ДВ, бр. 79 от 13.10.2015 г., в сила от 01.08.2016 г.

• МОН (2016) Учебни програми за осми клас, утвърдени със Заповед № РД 09-301 от 17.03.2016 г.

<https://mon.bg/bg/1999>

<file:///C:/Users/Doom/Downloads/UP_8kl_L_ZP.pdf> (20.04.2020)

• Протохристова, К., С. Черпокова, М. Шнитер, Е. Петкова. (2017a) Книга за учителя по литература за осми клас. София: Издателска къща „Анубис“, ISBN 978-619-215-087-7.

• Протохристова, К., С. Черпокова, М. Шнитер, Е. Петкова. (2017) Литература. 8. клас. София: Издателска къща „Анубис“, ISBN 978-619-215-132-4.

• Учебно ръководство (2018) Учебно ръководство за метода на обрънатата класна стая в обучението на възрастни. //

<projectiflip.eu/wp-content/uploads/2018/05/iFlip_IO7...> (20.04.2020)